

Ramon Martí i Martí, mestre forjador

Antoni Carreras Casanovas

• Ramon Martí i Martí, • mestre forjador

• Antoni Carreras Casanovas

• Fotos: Ramon Guasch Montserrat

La restauració del monestir de Poblet: bressol artístic

Quan el 1940 fou concedit l'usdefruit d'una part del monestir a l'orde del Cister per part de l'Estat i quatre monjos vinguts d'Itàlia prenen possessió del cenobi, s'iniciava així una nova etapa de la història monacal molt diferent de la que havia viscut el monestir fins el 1835.

La vinguda dels monjos italians i l'increment de vocacions monàstiques posteriors van donar a poc a poc vida als malmesos claustres i esbalandrats recintes monacals destruïts al llarg de cent-cinc anys d'abandó, a la vegada que retornaven el sentit espiritual a aquestes pedres. Amb la restauració monàstica una nova comunitat ressorgí alliberada de connotacions materials que tingué en altres temps i que foren motiu de controvèrsies. Una nova comunitat que aspira a una vida espiritual basada en l'estricta essència cistercenca d'austeritat, treball i pobresa que propugnava la regla de Sant Benet. Un monestir que segueix immutable el pas dels temps.

Paral·lelament a la restauració de la vida monàstica, els esforços en la restauració de l'obra arquitectònica i escultòrica, iniciats ja en temps del Primer Patronat i incrementats posteriorment, han esdevingut un exemple de complicitat entre els poders públics, la comunitat i la societat civil, que han donat com a resultat el ressorgiment de la majestuositat artística que en altres temps tingué el monestir, però, avui, deslligada de poca o molta sumptuositat que s'havia acumulat durant èpoques passades. Actualment, la renovació de les formes, malmeses pel temps i per la barbàrie humana, mostra l'estil cistercenc amb la més pura sobrietat i harmonia de línies i es torna a presentar tal com era en el seus orígens: auster, simple i elegant.¹

Com s'havia fet en altres temps, bona part de l'obra material de la restauració ha estat encomanada a l'artesanat dels pobles veïns que han contribuït en gran mesura a retornar la fisonomia de les velles pedres i edificis, amb una sensibilitat artística i acurada construcció. No es pot parlar de la restauració del monestir de

¹ CARRERAS, A., "El monestir de Poblet i el seu entorn geogràfic, social i espiritual", dins *El Cister a la Catalunya Nova*, col·lecció El Bagul núm. 9, Cossetània Edicions, Valls, 2008, p. 81 i s.

El pare Rosavini donava el primer cop de campana de la restauració. Ramon Martí i Martí ferrer de cal Biel de l'Espluga de Francolí elaborà el barret, el contrapès, eix i ferratges.

Les antigues campanes que s'anomenaven Colombina, Valenciana, de Capítol, Bernarda i Salvaterra, van ser destruïdes el 1835.

Poblet sense tenir ben present l'obra callada i discreta de la família Vendrell de l'Espluga de Francolí, Miquel Vendrell i Fonoll (q.e.r.) i el seu fill Antoni Vendrell i Guasch, picapedrers i escultors que han sabut assimilar l'esperit cistercenc i convertir les pedres malmeses en evocadors capitells, dovelles perfectament integrades i escultures harmonioses. En aquest sentit, també han tingut un paper important els mestres d'obra Trini Teixidó i Rosell i Lluís Garrell i Rosell, també de l'Espluga, que han sabut agermanar les antigues construccions medievals amb les noves construccions i reformes que el pas del temps havia destruït. Pintors com Ferran Martí i Civit han retornat els colors discrets als vells murs monacals. I per completar la decoració funcional de les estances monacals, s'integrà ben aviat en l'obra de la restauració als forjadors de cal Biel de l'Espluga de Francolí, que han sabut donar el toc de caliu just i necessari a la fredor de les pedres, tot aportant en cada peça de ferro forjat una sensibilitat artística que ha creat un estil propi. Per a tots ells, l'empresa de la restauració de Poblet va suposar un repte amb un llistó molt alt que van superar amb escreix i que va fer que, en la seva evolució professional, donessin el salt qualitatiu que els elevà a la categoria del que es podria dir mestres constructors i artesans medievals.

Aquesta restauració arquitectònica, escultòrica i artesanal, així com el bagatge històric i arquitectònic del cenobi, han fet que avui el monestir de Poblet fos considerat com un dels monestirs més importants d'Europa. La declaració de Patrimoni de la Humanitat l'any 1991 feta per la Unesco avala els esforços per tornar al monestir la semblança passada, amb unes certes dosis, això sí, d'aportació artística del present, com s'havia fet en altres moments en l'obra del cenobi.

El ferro forjat de Poblet. Una creació artística de cal Biel de l'Espluga de Francolí

Una d'aquestes aportacions actuals és el del ferro forjat emprat en la restauració del monestir. Baranes que s'escapen de la seva funcionalitat per convertir-se en obres escultòriques dotades de simbolisme, teieres, llànties i llums que esdevenen elements d'il·luminació creadors d'atmosferes, objectes litúrgics inspirats en patrons medievals, formen l'aportació moderna a l'obra de restauració del cenobi. Hom podria creure que aquest aspecte és un element més de funcionalitat decorativa estandarditzada que embelleix estances i llocs litúrgics del monestir, però la simple observació d'alguns d'aquests elements de forja que es poden veure en un recorregut pel monestir ens descobreix que estem davant d'una creació artística de forja amb un estil propi ple de significat i saviesa de l'ofici del mestre forjador. Una forma interpretativa peculiar de tractar el ferro, dotada d'una forta personalitat, ens recorda la forja medieval, a la vegada que harmonitza a la perfecció amb els elements arquitectònics del monestir.

La major part de la forja existents al monestir és fruit de la personalitat artística de Ramon Martí i Martí, heretada del seu pare Enric Martí i Miquel, i continuada pel seu fill Valentí Martí i Canudes, tres generacions de forjadors coneguts popularment com a *cal Biel de l'Espluga de Francolí* i vinculats estretament al monestir de Poblet des dels primers temps de la restauració.

Breu història d'una nissaga de forjadors

Els orígens de cal Biel. L'avi Enric

La història de cal Biel ve de lluny. Es remunta als primers anys de principis del segle XX, quan Enric Martí i Miquel (1887-1976), començà l'ofici de ferrer. L'Enric és el quart fill d'una família de sis germans, que, per guanyar-se la vida en aquells anys que la fil·loxera havia fet estralls per aquestes terres, va haver d'anar-se'n a aprendre l'ofici de ferrer fora de l'Espluga. Començà a tenir els primers contactes amb el ferro a la ferreria de cal Amadeu Marca d'Altafulla, on va fer d'aprenent; d'allí va passar a Calafell i després a la ferreria de cal Basora del poble de la Riba. Posteriorment, arran del servei militar, continuà fent de ferrer a Barcelona.

Amb l'ofici après es va instal·lar a l'Espluga, al carrer dels Ametllers, on va muntar una ferreria a l'antic corral de cal Potreta, al resguard d'una balma natural que encara avui hi ha sota els cingles del castell de l'Espluga. D'allí comencen a sortir els primers drings rítmics dels cops del martell sobre l'enclusa. Una nissaga de forjadors iniciava el camí.

En casar-se el 1914 amb Antònia Martí i Rosell, de cal Moliner, traslladà la seva ferreria al carrer de l'Abadia núm. 20, propietat dels pares de l'Antònia, un lloc que reunia millors condicions de treball. Poc després, el 1917, abans de néixer el seu fill Ramon, la família es trasllada a viure a la ferreria de cal Minguella, avui casa de cal Biel, situada al passeig de Canyelles núm. 2, on exercí la professió.

Ramon Martí i Martí.

Ramon Martí i Martí. La influència salesiana

Allí va néixer el seu fill Ramon Martí i Martí, el 20 de març de 1917, que passà els primers anys jugant per la ferreria, mirant i buscant qualsevol tros de ferro que li permetés imitar el seu pare. Quan va ser el moment, els seus pares van entendre que calia que aquell vailet aprengués l'ofici amb una formació sòlida que el pare no havia pogut tenir. I així, el 27 de gener de 1931, Ramon entrava a les Escoles Professionals dels Pares Salesians de Sarrià, a Barcelona, prop de fer els 14 anys i on s'hi passà sis anys aprenent l'ofici de serralleria i forja artística. En acabar, vingueren anys difícils, la guerra civil trencà il·lusions i esperances i Ramon s'incorporà amb la seva lleva al front de guerra on passà les penalitats d'aquells temps. Paradoxalment, fou en aquests moments quan Ramon Martí realitzà el seu primer treball de forja, ja que havia de fer la creu de terme del poble de Vinaròs (Castelló de la Plana).

En acabar la guerra, Ramon tornà a l'Espluga per ajudar el seu pare per tirar endavant la ferreria. Fou llavors quan entraren en contacte amb el monestir de Poblet a través d'Eduard Toda, president del primer Patronat, quan encara no hi havia establert la comunitat. Aquest personatge singular s'interessà per vincular a cal Biel els treballs de restauració del monestir, llavors en un estat ruïnós. Toda va morir (1941) abans que pogués continuar la seva relació amb cal Biel, però els llaços ja havien estat establerts. Per l'abril de 1941, cinc mesos després de la vinguda dels primers monjos des d'Itàlia, cal Biel feia la primera feina per Poblet, unes llesques. Durant els primers anys les feines foren les pròpies de l'ofici: posar els marcs i les finestres al menjador de la comunitat, fer el barret de les quatre primeres campanes, el contrapès, eix i ferratges i altres feines d'arranjaments, encomanades pel pare Bernat Morgades, fill de l'Espluga, amics d'infantesa i bon coneixedor de la vàlua dels Biel. En aquells temps la ferreria comptava amb alguns aprenents que a la vegada ajudaven a les tasques habituals de ferrer, com Ramon Martínez, després Joan Cazorla i, més tard, Josep Vilella. A poc a poc, aquests contactes amb el monestir anirien propiciant l'esperit artístic que Ramon ja duia en el seu interior.

Valentí Martí i Canudas. Una nova generació de forjadors

El 1951, Ramon es casà amb una noia de Manresa que sovintejava estades a l'Espluga, Dolors Canudas i Canalda, amb la qual tingué dos fills, Maria Lluïsa i Valentí. Amb el naixement del seu fill Valentí, l'esperança d'una nova generació de ferrers il·lusiona el Ramon, després del dolor produït per la malaurada pèrdua sobtada de l'esposa.

Igual que el seu pare Enric havia fet amb ell, Ramon va voler que els seus dos fills tinguessin la millor formació i, a còpia de sacrificis familiars, els dos marxaren a estudiar fora. Valentí va seguir els passos del seu pare a les escoles Salesianes de Barcelona on aprengué l'ofici al qual s'incorporarà plenament el 1974, quan acabà els estudis. Durant uns quants anys, a la ferreria hi van treballar l'avi Enric, que aportava experiència; el pare Ramon, professionalitat i creativitat artística, i el fill Valentí, innovació juvenil, ajudats per un mosso, Josep Vilella. Foren uns moments en què les tres generacions juntes duïen a l'ofici les virtuts i habilitats de cadascuna. Els encàrrecs es van succeint i la tasca de transmetre la tècnica i l'experiència en l'art de la forja es va passant a la nova generació.

El 2 de maig de 1976, l'avi Enric es morí i el seu buit serà permanentment omplert pel record i l'amor de la seva família i dels qui el van conèixer. Però el treball continua a la ferreria, i la fornada de cal Biel fou avivada amb més intensitat que mai, mentre la inspiració sorgia amb creativitat quan el ferro era roent, amb el record del mestreatge del vell Enric.

Amb el pas dels anys, una nova generació arriba a cal Biel; Valentí Martí, es casà amb Maria Dolors Grifó i Vernet i dos nous plançons, Marc i Enric, obren, qui ho sap, l'esperança de la continuïtat artística de la nissaga de forjadors.

*Valentí Martí
i el seu pare,
Ramon Martí.*

Tres generacions de forjadors de cal Biel, Valentí, Ramon i l'avi Enric.

Projecció artística

La seva obra arreu del món

L'experiència familiar i la professionalitat havien consolidat el domini de l'art de la forja a cal Biel. Calia un estímul per fer néixer i créixer la creativitat artística. I aquest estímul va venir amb el procés de restauració del monestir de Poblet a partir de 1941.

La necessitat d'integrar i harmonitzar les peces de ferro amb la grandiositat artística de l'entorn monacal on havien d'anar va suposar un repte per a cal Biel, que assumiren plenament amb uns resultats sorprenents i agosarats. Uns dissenys, a vegades propis, a vegades inspirats en patrons medievals, però tots plens de saviesa rural, experiència i domini de l'art de la forja, en els quals res és perquè sí, tot compleix una funció, simple, però sensata i necessària, una funcionalitat que a la vegada es plena d'imaginació artística i simbolisme planer, amb una personalitat pròpia que caracteritzarà la seva producció. Podríem dir que en aquest repte hi trobarem el pas qualitatiu de ferrers a artesans reconeguts de la forja.

A cal Biel no es preconcebeixen sobre el paper les peces que s'han de forjar, la idea, l'esbós i les formes corren lliurement per la ment del forjador i afloren quan el ferro és roent sobre l'enclusa, cop a cop, amb la saviesa i creativitat que guien la mà que sosté el mall o el martell. Hom diu que el vell Enric deia: "nosaltres fem servir el *seny* i el *di* el deixem per als altres (*disseny*)".

Una de les primeres obres artístiques fetes per a Poblet fou un gran candel·ler, encarregat pel pare Bernat Morgades i destinat a aguantar el ciri pasqual que avui s'exposa al museu del monestir. Les vivències d'aquella *opera prima*, feta amb un fuell de carro durant la Setmana Santa de 1946, es encara ben present en el record de cal Biel. Després, se succeïren tres lampadaris per al menjador del monestir i algunes altres feines més.

Cal Biel anaven fent treballs per encàrrec i amb esforç i tenacitat s'anaven obrint camí. L'any 1948 fan diferents treballs al poble d'Altafulla; el 1949 fan quatre lampadaris per a una església del segle XV a Biscaia i algunes altres peces per a la Firestone-Hispania, a Basauri.

Amb motiu del trasllat de les despulles dels reis de la Corona d'Aragó a Poblet l'any 1952 i la seva estada una nit a l'església de l'Espluga, forjaren un lampadari per a l'església Vella de Sant Miquel de l'Espluga de Francolí, format per una creu amb quatre llànties als extrems i uns cercles concèntrics amb dotze petites llànties que envolten una de gran central, tot simbolitzant els dotze apòstols, els quatre evangelistes i al centre Jesús, model que es repetirà posteriorment a l'església basilical de Poblet. També forjaren una teiera que fou col·locada a la façana exterior. Posteriorment vindrien uns aplics per a l'interior de la nau.

Però fou el 1958 quan una obra seva donà la volta al món. L'encàrrec d'una creu d'altar per a la capella de Sant Martí (actualment a la de Fra Marginet), en la qual Ramon Martí hi posà una bona dosi d'imaginació; fou l'obra que el projectà internacionalment.

Candeler del monestir de Poblet per al ciri pasqual (1948).

Lampadari de l'església abacial del monestir de Poblet.

Certament fou una peça innovadora en aquell moment, de la qual Ramon Martí confessa que, per por que no fos acceptada per la comunitat, la col·locà damunt l'altar de Sant Martí una nit mentre els monjos sopaven. Però, per la fortuïtat dels destí, poc temps després, redactors de la secció d'art de la revista *Time* de Nova York visitaren el monestir de Poblet, i fou tal l'impacte que els causà aquesta creu que de seguida desplaçaren a Poblet des de Nova York un fotògraf d'art amb la missió de fer una fotografia a aquesta creu i una altra al famós tapís de la Creació del museu de la catedral de Girona. Per aquelles coses, va resultar que no publicaren la foto del tapís, però sí la de la creu, que sortí en el número del 21 de març de 1960; per la qual cosa l'obra va donar la volta al món, en un setmanari de quatre milions d'exemplars que va enviar a uns quaranta països en la seva edició internacional. Com a reconeixement, Ramon forjà tres crucifix per als redactors i l'editor del *Time*. Ramon Martí, de cal Biel, amb la humilitat i senzillesa que el caracteritza, prengué aquest fet com una anècdota més... Amb el temps, les obres dels Biel s'escamparen per França, Itàlia, Bèlgica, Holanda, Estats Units...

Creu d'altar amb crucifix i candlers de la capella de Fra Marginet del monestir de Poblet (1958).

El 1960 Ramon i el seu pare fan les dues portes vidriades per al final del claustre Major de Poblet, en les quals van emprar més de 2.000 kg de ferro; serà una de les obres de què se sentirà més orgullós. Al mateix any, forja set llums de sostre per al col·legi de les Teresianes del carrer de Ganduxer de Barcelona, un edifici fet per Gaudí i en el qual la forja de cal Biel es complementà a la perfecció amb l'arquitectura modernista.

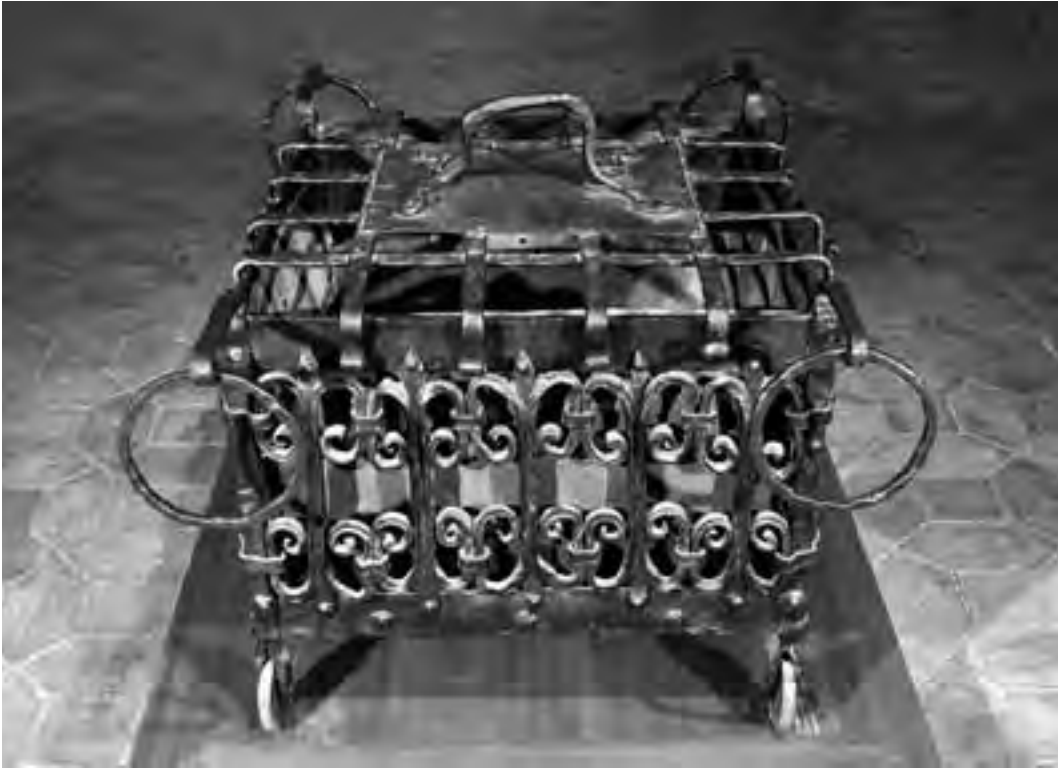
Uns temps després, el 1962, forja uns brasers de factura medieval, un dels quals destinat a l'alcàsser de Segòvia i l'altre serà per al monestir de Poblet. En aquell any també faran la barana d'accés al cor per a l'església de Santa Coloma de Queralt. I el 1963 fan sis lampadaris per a la Missió Espanyola a París amb motiu del 50è aniversari de la seva fundació per Alfons XIII.

*Porta de l'antic locutori de monjos
del monestir de Poblet (1960).*

*Làmpada del col·legi
de les Teresianes de Barcelona (1960).*

Braser de factura romànica del museu del monestir de Poblet (1962).

Entre els anys 1960 al 1964 realitzen un seguit de feines per a una finca particular de Premià de Dalt, en especial per a l'ermita romànica de Santa Maria que hi havia dins la finca: la porta principal amb forjats i ferrats, reixes, baranes, lampadaris, Crist, arcs de pou i altres creacions.

Possiblement, arran de l'article del *Time* o dels redactors dels setmanari, el 1965 un monestir de Dallas (EUA) encomanà a cal Biel cinc crucifix per posar damunt dels altars. Seran unes creus d'altar on l'artesà desenvolupa unes formes escultòriques en el Crist clavat a la creu i on fa palès un domini ple de l'art de la forja.

Per al monestir de Valldonzella, a Barcelona, forgen el 1966 diversos lampadaris i canelobres i, fins i tot, des d'Holanda rebien l'encàrrec de forjar un llum. Per a les Germanes Teresianes de Tortosa, realitzen l'any 1966 dos lampadaris i l'escut del fundador de l'orde i, un temps després, uns altres lampadaris i canelobres per al noviciat del poble de Jesús. Posteriorment, forjaven una creu de 1,5 m per a la casa mare de les Teresianes a Roma, així com diversos treballs per a Bèlgica.

*Porta ferrada
de Premià de Dalt
(1960).*

*Làmpada per a Holanda
(1966).*

El mateix any (1967) treballen fent set lampadaris i diferents aplics per a la masia Bou de Valls. Un cop més, Ramon, torna al poble d'Altafulla, on el seu pare havia començat l'ofici, per fer diferents feines per a la cripta de l'església parroquial.

Seguiran el 1970 treballs diversos entre els quals destaca el sagrari de Creixell de 132 kg de pes, amb esmalts al·legòrics a l'Eucaristia i en el qual intervingué també l'arquitecte de la Diputació de Tarragona, Sr. Ripoll i els Srs. Esteve Nogués i Ambrós Porta. Lluís Carulla, bon coneixedors del talent de cal Biel, els encarrega diverses obres per al Casal de l'Espluga, entre les quals destaquen els llums del menjador del Rei Caçador. També van dedicar part del seu treball entre els anys 1969-1982 a forjar diferents peces per al monestir de la Mare de Déu de la Serra de Montblanc. Entre els anys 1971-1972 efectuen feines de forja per a l'ermita del Fonoll i per a Rocallaura, on destaca un lampadari amb forja de 3 m de diàmetre. Aquell mateix any també reben l'encàrrec d'un Crist amb peu i canelobres per a l'església de Santa Sofia de Vila-real (Castelló).

Sagrari de Creixell (1970).

El seu fill Valentí a poc a poc s'incorpora a les feines del taller i ajuda l'any 1972 el seu pare per fer una barana de 30 m, una reixa, un arc de pou i altres peces decoratives per a una casa prop de Poblet, propietat del Sr. Villegas.

Tortosa tornarà a ser un lloc concurrent per a la forja de cal Biel, quan el 1973 l'Escola d'Art li encomanà una barana forjada per a l'escala, de 181 kg de pes.

El 1975 tornava a treballar a Montblanc, aquesta vegada per decorar la casa Desclergues amb diverses corones de llum. També forgen un lampadari de 129 kg per als cellers De Muller d'Escaladei el 1976 i altres treballs per a particulars a Altafulla i Blancafort entre 1977 i 1978. El mateix any realitzen la carcassa amb ornamentació forjada per al rellotge de la façana de l'Ajuntament de Batea. Un any després comencen a treballar per encàrrecs que rebien de Peníscola.

A finals de la dècada dels anys setanta, Ramon Martí compleix els seixanta anys i, a poc a poc, va traspasant la titularitat de la ferreria al seu fill Valentí, sense deixar de treballar i d'exercir el seu mestratge en l'art de la forja.

Per aquell temps les obres de cal Biel havien començat a assolir un reconeixement internacional. A començaments dels anys setanta una peça simbolitzant les anelles olímpiques era encarregada per un dirigent del COI (Comitè Olímpic Internacional) d'Estat Units; seguiren diversos treballs per a Itàlia els anys 1977, 1978 i 1980. Després uns canelobres i espelmatòries per a Anglaterra, el 1983, i uns capfoguers per a Bèlgica. Uns altres canelobres per a Anglaterra i una espelmatòria per a Àustria, el 1985; un crucifix per a una capella particular de França i picaportes i canelobres per a Anglaterra el 1987.

També el 1987 fan l'escut del Barça de 85 kg de pes per a la trobada de penyes barcelonistes que se celebrà a l'Espluga de Francolí i que, des llavors, està posat damunt d'una pedra treballada pel picapedrer Miquel Vendrell i situada als jardins del Casal de l'Espluga.

Posteriorment, seguiren treballs per a Solivella i per a l'església de Santa Eulàlia d'Esparreguera l'any 1988. Un llum de peu i un llum per a Bèlgica i un Crist de gran format amb un suport en forma de flames arran d'un encàrrec per a Roma. Aquell mateix any, els arribava l'encàrrec des de Menorca per fer 6 llums i uns aplics en forma de torxa per a una sala del segle XVIII de l'Ajuntament d'Alaior i també un seguit de treballs (baranes, aplics, suports de taules...) per a un empresari del calçat del poble de Ferreries (Menorca).

L'any 1989 realitzen uns canelobres i uns picaportes per a Anglaterra, un crucifix amb un suport de fusta del Brasil i el ferro forjat per a una taula de rebedor feta amb un capitell corinti grec per a un particular a França.

El 1990 les obres de cal Biel tornen a traspasar l'Atlàntic, aquesta vegada una col·lecció de claus forjats marxa cap a Mèxic, un crucifix i espelmatòria cap a Estat Units i un llum a Anglaterra. L'any següent, una obra de cal Biel arriba al Japó; era una petita escultura que representava una ballarina. Aquell mateix any realitzen un llum de 6 m d'alçària i 3 m de diàmetre per a un hotel de Sevilla.

La projecció internacional segueix el 1992 amb un cap de drac per a Itàlia, un altre per a Bèlgica i dos canelobres per a Itàlia. Un santcrist amb suport de fusta

Barana que simbolitza un drac col·locada a les escales del museu de la restauració del monestir de Poblet (1982).

per a Alemanya i uns capfoguers per a Anglaterra, el 1993. Després, el 1994, realitzen un llum de menjador per a França i una teiera per a Itàlia. El 1995 tornen a tenir un encàrrec des del Japó; aquesta vegada un joc de ferros per al foc en forma de drac i també fan uns altres ferros per al foc i aplic per a un altre encàrrec que se'n va a França. El 1996 forgen un crucifix de factura estilitzada per al Japó i diverses obres per a França (teiera, llum de peu, ferros pel foc...). Després, el 1997, realitzen una petita escultura d'atleta per a un particular d'Estats Units i diversos picaportes i una font en forma de drac per a França, el 1999. Seguiran aplics per a Itàlia i espelmatòries per a França a començaments de 2000.

Durant aquest any també treballen un conjunt de llums i aplics per a una casa modernista de Barcelona. El 2003 realitzen diversos candelers i la decoració floral per a un llum central de l'altar de l'església de Sant Josep Obrer de Reus. I el 2005 forgen un llum amb motius florals per al castell de Ferran, prop d'Altafulla. Darrerament, el 2006, elaboren la barana de la Font Baixa de l'Espluga de Francolí, formada per una vorada entrellaçada que recorda un cert caire modernista.

Mentre el monestir de Poblet seguia requerint els seus treballs, de la fornal i enclusa de cal Biel anaven sortint peces imaginatives que, a cop de mall i de martell, ajudaven a restituir aquella antiga semblança medieval que havia tingut el cenobi. La llarga i prolífica relació de cal Biel amb el monestir de Poblet ha donat com a resultat una copiosa obra de centenars de peces entre reixes, portes, baranes, llànties, lampadaris, creus, candelers... i ha estat bressol de l'artesa i, en certa manera, el forjador de l'home.

Barana encintada de la Font Baixa de l'Espluga de Francolí (2006).

*Teiera del monestir
de Poblet,
situada a la façana
de l'antiga impremta.*

*Teiera aguantada per una parella
de dimonis irreverents (1,80 × 70 cm).
Fons de reserva de cal Biel.*

Crucifix amb espelmatòries (70 x 40 cm). Fons de reserva de cal Biel.

Reconeixements i guardons

Una trajectòria artística i humana com la de cal Biel aviat havia de merèixer la consideració i el reconeixement d'arreu. Uns reconeixements ben merescuts que arribaren des de diverses instàncies.

El 1983 Ramon i Valentí prenen part a la Fira Internacional de Mostres de Barcelona, en la Mostra d'Artesania, amb un estant al Pavelló de l'Artisanat Català, on exposen una peça de forja de 200 kg que no deixà indiferents els entesos i reben nombrosos elogis.

L'any 1986 a Ramon Martí li era concedit el guardó de "Mestre forjador", atorgat per la Generalitat de Catalunya i lliurat pel president Jordi Pujol.

A l'exposició internacional que organitzaren a Roma l'any 1988 els antics alumnes salesians, al museu del Risorgimento, amb motiu del centenari de la mort de Dom Bosco i on participaren setze nacions d'Europa, Amèrica i l'Àfrica, Ramon Martí aconseguí el segon premi. Poc temps després, el Gremi de Serrallers de Catalunya el feia soci de mèrit en reconeixement a la seva alta qualificació com a artesà.

El mateix any els forjadors de cal Biel, aquesta vegada Valentí Martí, obtingueren el premi a l'artesanía atorgat amb motiu de la Mostra Artesana al Palau de Fires i Congressos de Reus, lliurat per la Cambra Oficial de Comerç i Indústria. Seguiran el primer premi de Foment de les Arts i altres distincions en diverses Fires de Mostres.

Cal Biel han estat assidus participants a les Mostres d'Art que cada any organitza el Gremi de Serrallers de Catalunya, on ha destacat la singularitat de les seves obres. La presència de cal Biel es féu notar també a la Calalunya Nord, a Perpinyà, quan el 1992 participen a la mostra "Prestige-Perpinyà", que tingué un ampli ressò al país veí.

El 1994 Ramon Martí rebia un altre guardó, aquesta vegada atorgat per la Societat Econòmica Barcelonina d'Amics del País, dels Premis "Amor a l'ofici" de la Fundació Pelfort i Xinxó, destinat a persones que mostren una especial dedicació a l'ofici de serraller, premi que li era lliurat en el saló de Cent de l'Ajuntament de Barcelona per la regidora de Promocions i Relacions Cíviques de l'Ajuntament de Barcelona, Sra. Núria de Gispert, en representació de l'alcalde de Barcelona.

L'any 1996 la Generalitat atorga el títol de "Mestre forjador" a Valentí Martí, tot i la seva joventut, tal com li va dir el president Pujol en l'acte de lliurament.

El juny 1999 Ramon Martí rebia l'insígnia d'or de la Federació Nacional d'Antics Alumnes Salesians d'Espanya.

Finalment, el 7 de desembre de 2006, Ramon Martí rebé la medalla de l'Espluga en reconeixement a la seva tasca i a la promoció que amb aquesta havia fet de la vila.

Un seguit de reconeixements de sobres merescuts per a una dilatada vida i obra, començada per l'avi Enric Martí, continuada per Ramon Martí i el seu fill Valentí Martí i amb l'esperança posada en les noves generacions, omplen de

satisfacció els de cal Biel i, ensems, el poble de l'Espluga. Una obra reconeguda aquí i a fora, nascuda i crescuda al recer del monestir de Poblet i que, en el seu conjunt, deixa veure la qualitat artística i la vàlua humana d'una nissaga de forjadors espluguins, caracteritzada per un esperit innovador, creatiu, auster i senzill, reflex de la seva forma de ser i fer les coses, ja que, a cal Biel, el temps no ho és tot.

Bibliografia

- ALTISENT, A., *Història de Poblet*, Abadia de Poblet, 1974.
- AMENÓS, L., "L'ofici de ferrer a la Catalunya medieval", *Butlletí Arqueològic*, núm. 26, època V, Reial Societat Arqueològica Tarraconense, Tarragona, (2004), p. 176-217.
- "Glossari terminològic i iconogràfic de l'ofici de ferrer i les seves activitats productives (s. XIV-XV)", *Butlletí Arqueològic*, núm. 27, època V, Reial Societat Arqueològica Tarraconense, Tarragona, (2007), p. 211-279.
- *L'art gòtic a Catalunya. Arts de l'objecte. La forja*, Enciclopèdia Catalana, Barcelona, 2008.
- Catalunya romànica*, vol. XXIII, Barcelona, 1988.
- Cal Biel. Forjadors des de 1903*, a cura del Patronat Municipal de Cultura. Altafulla, 1995.
- CARRERAS, A., *Cal Biel. Forjadors des de 1903*, Ajuntament de l'Espluga de Francolí, 2006.
- "El ferro forjat del monestir de Poblet. Una creació artística de cal Biel de l'Espluga de Francolí", *Quaderns d'Art, Història i Vida de Poblet*, núm. 9, Publicacions de l'Abadia de Poblet, Poblet, 2008.
- FONS, F., *Cal Biel: Ramon Martí i Martí*, Gremi de Serrallers de Catalunya, Barcelona, 1992.
- MATA-PERELLÓ, J.M., "Breus consideracions entorn de la composició de les menes de ferro catalanes; passat i present de la seva mineria", a *La farga catalana en el marc de l'arqueologia siderúrgica*, Andorra, 1995.
- MAS, C., *Història de la farga catalana. El cas de la vall Ferrera, al Pallars Sobirà (1750-1850)*, Lleida, 2000.
- MONTAÑA, M.T., *El treball del ferro: una quotidianitat secular*, Associació d'Estudis Reusencs, Reus, 1996.
- PUYOL, C., *Toquem ferro. El ferro forjat a l'arquitectura*, Cambra Oficial de la Propietat Urbana de Reus i Comarques, Reus, 1990.
- SANTANACH, J., "L'ornamentació en ferro als portals de la Conca de Barberà", *Aplecs de Treballs*, núm. 4, 5, 7, 9, Montblanc, 1982, 1983, 1985 i 1989.